

Indholdsfortegnelse

Indledning:.....	2
Problemformulering:	3
Metode:	3
Hvad er faglig læsning?	4
Læsning:.....	4
Læseforståelse:.....	4
Læsevanskeligheder	6
Faglig læsning	6
Læsestrategier	7
Førlæsestrategier	7
Underlæsestrategier.....	8
Efterlæsestrategier.....	8
Teksttyper.....	9
Delkonklusion	11
Hvorfor faglig læsning i historiefaget?	12
Ministerielle krav.....	12
Historiedidaktik og faglig læsning.....	13
PISA undersøgelse i læsekompetencer	13
Del konklusion 2	16
Faglig læsning i historieundervisningen	16
Analyse af empiri	17
Undersøgelsesområde 1:.....	17
Undersøgelsesområde 2:.....	19
Undersøgelsesområde 3:.....	20
Undersøgelsesområde 4:.....	22
Del konklusion 3	23
Konklusion	24
Bibliografi.....	26
Bilag 1: Spørgeguide.....	27
Bilag 2: Transskriberet Interview med Mie	28
Bilag 3: Transskriberet interview med Erik.....	31

Indledning:

Historiefaget er et dannelses fag, hvor man skal gøre eleverne til historiebruger og udvikle deres historiebevidsthed. Hele grundlaget for faget er at arbejde med kilder, herunder fagtekster. Elever kommer derfor automatisk til at have gøre med forskellige typer af fagtekster, som de skal kunne forstå og videre give. Traditionelt set har ansvaret for at udvikle elevers læsekompetencer aldrig været på historielæreren, men hos dansklæreren.

”Ansvaret for, at eleverne udvikler effektive læsefærdigheder, har traditionelt været lagt på dansklæreren; men dette er grundlæggende forkert”. (Arnbak, 2003, s. 18)

Ud fra mine erfaringer fra seminariet og de praktik perioder jeg har været i, er jeg blevet opmærksom på problemstillingen om dette ansvar, som i virkeligheden kan have store konsekvenser. Det er rigtig svært for elever, når de læser fagtekster fra henholdsvis historiefaget, hvor der er en hel anden begrebsverden, som eleverne ikke nødvendigvis behersker. Om det er historiefagets fagbegreber eller om det er ord fra de forskellige tids epoker de skal have med at gøre. Desuden skal eleverne også arbejde med forskellige typer af tekster, som de skal være klar på og kunne aflæse korrekt. Det er vidt forskellige tekster, som artikler, breve, lovtekster, sangtekster, baggrundstekster og uddrag af historiske fortællinger. (EMU, 2016) Når eleverne ikke er blevet gjort klar til disse tekster af deres historielærer, fordi man anser at ansvaret for det ligger et andet sted, jamen så står eleverne med en stor udfordring. Jeg opfatter ikke denne udfordring værende gældende for kun de læsesvage elever, men generelt. Dette fik mig til at forstå, at dette aspekt af historie undervisningen kræver mere opmærksomhed end forventet.

Desuden har der i de senere år også været meget fokus på elevernes læsekompetencer, både i historiefaget og generelt set. Dette skyldes blandt andet Danmarks deltagelse i PISA 2000. Undersøgelsen påviste, at de danske skoleelever klarede sig dårligere i læsning end eleverne i de nordiske nabolande, og at de var langt fra top 5 på verdensplan. (Egelund, 2010)

Alt dette fik mig til at tænke på, hvordan man som historielærer kan sikre, at eleverne får de nødvendige redskaber i deres møde med historiefagets fagtekster, og dermed udvikle dem i historiefaget.

Ud fra ovenstående har jeg valgt at undersøge følgende problemformulering i mit bachelor projekt.

Problemformulering:

Hvorfor er faglig læsning relevant for undervisningen i historiefaget? Hvordan kan man som historielærer integrere faglig læsning i historieundervisningen, så eleverne kan få et bedre udbytte heraf?

Metode:

Dette bachelorprojekt er opdelt i tre dele. Første del vil behandle spørgsmålet omkring, hvad er faglig læsning? Denne del vil starte helt grundlæggende med, at definere hvad læsning egentlig er, for derved at komme frem til hvilken læsningskomponent der er tale om, når man beskæftiger sig med faglig læsning. Denne del af projektet, vil også komme ind på de læsestrategier og generelt de færdigheder faglig læsning indebærer. I denne del af projektet vil der hovedsagligt gøres brug af Elisabeth Arnbaks bog "Faglig læsning – fra læseproces til læreproces" og Merete Brudholms bog "Læseforståelse – Hvorfor og hvordan". Der vil også gøres brug af andre teoretikere ind for emnet.

Første del af projektet har til formål at redegøre for, hvad faglig læsning er og hvad det indebærer. Efter dette er blevet fastlagt, vil projektets anden del beskæftige sig med, hvorfor faglig læsning egentlig er relevant for historiefaget. Der vil derfor gøres brug af ministerielle krav og bestemmelser for historiefaget, som undervisningsministeriets krav og bestemmelser. Pietras & Poulsens bog "Historie didaktik", vil blive brugt til at redegøre for, hvordan faglig læsning kan påvirke elevernes historiebevidste, hvorfor det derfor også er relevant for historiefaget. Til sidst i denne del af projektet, vil der blive kigget på PISA's undersøgelser inden for læsefærdigheder for at se om, der er behov for en indsats på området generelt. I den sidste del af projektet, vil to historielæreres synspunkter om faglig læsning, blive stillet op mod hinanden på basis af en kvalitativ interview med dem. Analysen af lærernes interview, vil blive brugt til at se, om der er potentielle problemstillinger ved deres forståelse af faglig læsning og deres undervisning heraf. Analysen vil også blive brugt til at se, om der er brug for en indsats i forhold til lærerens forståelse af faglig læsning, og om der bør være mere fokus herpå fra seminarier og folkeskolerne generelt. Afslutningsvis vil der komme en afsluttende konklusion på hele projektet.

Hvad er faglig læsning?

Læsning:

Læsning kan meget kort defineres som, at man kan opfatte indholdet af det skrevne tekst. Carsten Elbro definerer det mere præcist ved at sige ”*Læsning er at genskabe et forestillingsindhold på basis af identifikation af tekstens ord og forhåndsgenskab til tekstens begrebsverden.* ” (Elbro, Læsning og læseundervisning, 2011:19). I denne definition ligger indirekte læsningens to hovedkomponenter, nemlig afkodningskomponenten og forståelseskomponenten, som i virkeligheden er to vidt forskellige ting. To vidt forskellige ting, men alligevel forudsætter det at begge komponenter interagerer med hinanden, for at kunne læse. Det vil sige, at læsning ikke bare er at afkode eller udtale det skrevne tekst, men at man også forstår det skrevne tekst. Derfor anbefales det også i dag, at man har en balanceret tilgang til undervisning i læsning, så man ikke kun fokuserer på den ene komponent på bekostning af den anden. Denne balanceret tilgang blev også anbefalet til et forslag for national handleplan for læsning, hvor hensigten med denne balanceret tilgang var, at opnå de bedst mulige læseresultater så tidligt som muligt. (Brudholm, 2011:20)

Det er selvfølgelig vigtigt at forstå, at læsning har flere komponenter end hvad man troede for nogle år siden, hvor man mente at læsning kun handlede om afkodning. Forståelsen man har i dag, har nogle essentielle fordele. Bevidstheden om komponenterne gør, at man i sin undervisning kan tilrettelægge en undervisning, hvor man arbejder med de forskellige komponenter direkte. Dette gør undervisning i læsning meget mere effektiv. Hvis man så tænker på de elever der har læsevanskeligheder i dag, så kan man som lærer, der er bevidste om de forskellige komponenter, kunne gribe ind lige der hvor eleven har vanskeligheder og forstærke denne komponent. (Elbro, Læsevanskeligheder , 2007:34)

Læseforståelse:

Elisabeth Arnbak mener, at læseforståelse er ”*resultatet af et kompliceret samspil af sproglige og kognitive processer, der alle bidrager til, at vi kan få mening ud af teksten*” (Arnbak, 2003:21). Hun uddyber det yderligere ved, at give udtryk for, at læseforståelse er en aktiv meningsgivende proces, hvor læseren opfatter tekstens indhold gennem sin forhåndsviden, relateret til den afkodede tekst (Arnbak, 2003:21). At man udelukkende taler om afkodning i forbindelse med læseforståelse

er derfor ikke nok. Man skal forstille sig, at teksten er en skitse med indforstået elementer eller huller, hvor man som læser skal udfylde disse huller med sit møde med teksten ved, at gøre brug af sin viden om verden generelt, og sin viden om det læste emne specifikt (Arnbak, 2003:21-22).

OECD/PISA's definition af læseforståelse, kan siges at være en vejledning for, hvad læseforståelse er. Definitionen sætter ikke kun rammen for, hvad folkeskolens opgave er i forhold til tilegnelsen af læsefærdigheder, men også individets fortsatte udvikling og vækst i samfundet.

"At være i besiddelse af en funktionel læsefærdighed vil sige, at man forstår, kan anvende og reflektere over skrevne tekster, så man kan nå sine mål, udvikle sin viden og sit potentiale og kan deltage aktivt i samfundet" (Arnbak, 2003:25).

Ved denne definition forstås også, at det ikke er tilstrækkeligt at fokusere på afkodningsfærdigheder og ordforråd for at opnå god læseforståelse. Den gode læser skal endvidere også kunne aktivere forhåndsviden om tekstens emne, kunne drage følgeslutninger under læsningen, samt besidde kendskab til teksttyper og læsestrategier (Arnbak, 2003:31).

Dette kræver selvfølgelig, at læseren er udrustet med forskellige læsestrategier i forhold til før-, under- og efterlæseprocessen. Dette handler om læserens evne til at styre og regulere sit udbytte af læsningen. Nemlig det metakognitive aspekt, som er betegnelsen på vores viden om og evne til at styre og regulere vores tænkning, der foregår før-, under- og efterlæsning af tekst (Arnbak, 2003:29). Forskning i metakognition understøtter nemlig betydningen af, at læseren kan anvende viden og strategier inden for tre forskellige områder: deklarativ viden, procedural viden og conditional viden.

Deklarativ viden handler om, læserens kendskab til relevante færdigheder og strategier i læsning. Hvis læseren eksempelvis støder på et nyt ord, så skal læseren kunne bruge nogle teknikker til at identificere ordet og dermed dets betydning. Procedural viden går ud på, at læseren skal vide, hvordan man anvender de forskellige strategier i læsearbejdet, i forhold til før-, under- og efterlæseprocessen. Dette kan være brainstorm, mindmap, slå ord op i ordbogen osv. (Arnbak, 2003:30).

Conditional viden går ud på læserens viden om, hvorfor og hvornår det er nyttigt at anvende disse strategier, for at opnå størst mulig udbytte af læsningen. Læseren skal f.eks. vide, at det forringer forståelsen af en tekst, hvis der er alt for mange ord man ikke forstår, og at det derfor er nyttigt at slå ordene op og forstå dem (Arnbak, 2003:31).

Læsevanskeligheder

Nogle elever har særlige vanskeligheder i forhold til læsning. Som nævnt tidligere, er læseforståelse betinget af afkodningsfærdigheder, ordforråd og kendskab til læsestrategier, hvilket ikke besiddes af de læsesvage elever. Der er tale om elever, der har problemer med basale læsefærdigheder, derfor er det svært at opnå læseforståelse for dem (Arnbak, 2003:32). Optimal faglig læsning er nemlig betinget af læseforståelse, derfor kan denne elevgruppe have vanskeligheder i historiefaget.

Teksterne i faget er ofte af multimodale karakter, hvilket i sig selv skaber vanskeligheder. Teksterne er typisk formet således, at der er fakta bokse og illustrationer med, hvilket også er med til at forvirre eleverne, på trods af at de er der for at hjælpe.

Elever med dysleksi kræver en helt særlig og målret strategi. Der er nogle praktiske tiltag, man som historielærer kan foretage for, at lette byrden for de læsesvage elever. Eleverne kan første og fremmest drage nytte af undervisningen i faglig læsning generelt, da de forskellige strategier retter sig mod de forskellige læsningsniveauer. Læreren kan som særlig støtte anvende film og lydclip, der giver en yderligere forklaring til det læste stof. Dette vil give en bredere indsigt i tekstens emne, så elevens fokus bliver rettet mod indholdet, og ikke bruger energi og kræfter på afkodningen.

Ligeledes er det vigtigt, at læreren giver en god introduktion til emnet og arbejder grundigt med før læsnings processen, ved blandt andet også at opstille læseformålet før læsningen (Arnbak, 2003:33).

Tosprogede elever kan være særlig udsat i forhold til læsevanskeligheder. Ligesom dyslektiske elever, vil tosprogede elever der ikke har mestret det danske sprog tilstrækkeligt tilsvarende deres alderstrin, bruge alt deres energi og kræfter på at forsøge at afkode og udtale ordet korrekt. Hvis man har tosprogede elever i klassen, er det derfor særlig vigtigt, at man er opmærksom på ordvalget i teksten og fokuserer på elevernes ordkendskab. Det er ligeledes vigtigt, at man er opmærksom på kulturforskelle, især når man vil aktivere tosprogede elevs forhåndsviden. Hvilket vil hjælpe eleverne til at udfylde hullerne i teksten, som fører til forståelsen (Arnbak, 2003:33).

Faglig læsning

Undervisningsministeriet definerer faglig læsning som, ”*Faglig læsning er tilegnelsen af viden gennem læsning af tekster i faget*” (Undervisningsministeriet, UVM, 2011). Det handler ikke om at lære eleverne at læse, men om at eleverne får store erfaringer i at læse fagtekster. Så den funktionelle læsekompetence indeholder, i denne kontekst evnen til at forstå, anvende og bearbejde det læste i forhold til faget.

Det er en hver faglærers ansvar, at vejlede og hjælpe eleverne i, hvordan de mest effektivt kan læse og tilegne sig fagtekstens indhold. Læreren skal hjælpe eleverne i, at blive bevidst om fagteksternes disponering af stoffet og sammenhænge mellem de forskellige faglige emner, der behandles i fagteksten og den argumentation, så eleverne skal læres i, at danne oversigt over tekstens indhold på en strategisk og effektiv måde. Hver fag har sin egen begrebsverden, derfor er det også lærers opgave, at give eleverne kendskab til og forstå fagets kernebegreber herunder historiefaget (Arnbak, 2003:17). Man kan derfor sige, at det overordnede mål med faglig læsning er, at gøre eleverne til bevidste læsere i de forskellige fag de har. Hvis dette skal opnås kræver det nemlig at eleverne tilegner sig læsestrategier, som gøre teksten tilgængelig for dem, med før-, under- og efterstrategier (Jespersen L. S., 2010:4). Som nævnt tidligere under læseforståelse, så handler det ikke bare om at kunne læse fagtekster, men om at bruge relevante strategier, som hjælper en til bearbejde det læste og bruge det. Det vil sige at man har en funktionel tilgang til læsning (Arnbak, 2003:22).

Læsestrategier

Læsestrategierne skal hjælpe eleverne med at læse, forstå, organisere, huske og anvende det læste stof. Faglig læsning handler nemlig om, at eleverne får tilegnet sig nogle læsekompetencer, så de i fremtiden er klar til at møde fagtekster i deres videre udvikling (Jespersen L. S., 2010:35).

Førlæsestrategier

Først og fremmest er det rigtig vigtigt, at læseren har afklaring om, hvad læseformålet er. Læseren skal nemlig være i stand til at vælge strategier som passer til teksten og læseformålet. Man læser eksempelvis ikke en novelle som hvis man skulle læse en fagtekst, for det er vidt forskellige tekster, med vidt forskellige formål. Derfor skal læseren være bevidst om hvilken strategier han bruger og hvorfor, i stedet for at han hovedløst afprøver alle strategier (Brudholm, 2011:77).

Før-læsningsstrategier handler i store træk om, at aktivere læserens forhåndsviden i relation til det pågældende emne. Dette kan læreren hjælpe til med på mange måde. Læreren kan eksempelvis vælge betydningsbærende, vigtige og svære ord ud og afklare dem inden læsningen af teksten. Dette er en effektiv måde at aktivere og bygge på elevernes forhåndsviden. Det vil selvfølgelig også hjælpe til at forståelsen ikke glipper under læsningen, og hjælpe til at huske det læste (Brudholm, 2011:88). Evnen til at aktivere forhåndsviden er i denne sammenhæng ekstrem vigtig, da det er en af de faktorer, der adskiller gode læsere fra svage læsere (Arnbak, 2003:25).

Det er vigtigt, at man i sin undervisning giver eleverne følelsen af at deres viden og erfaringer har en betydning i undervisningen. Dette kan man blandt andet gøre ved at udarbejde en brainstorm eller mindmap, hvor eleverne også kan stille sig selv spørgsmålet om, hvad de ved om emnet. (Arnbak, 2003:84-85).

Underlæsestrategier

Under læsestrategier handler i store træk om elevernes tænknings processer, hvor eleverne skal være metakognitiv i deres tænkning. Tænke højt metoden, er en metode som har til formål at udvikle svage læsers bevidsthed om egne tankeprocesser under læsningen. Eleverne vil blive tvunget til, at gøre sig forestillinger om tekstens indhold, og giver dem indblik i nogle læsestrategier, som gode læsere gør brug af (Arnbak, 2003:124-125).

Gode læsere bruger mange forståelsesstrategier, når de arbejder med en tekst. Arnbak har lavet en liste over de vigtigste forståelsesstrategier, som gode læsere bruger. De gode læsere forestiller sig tekstens indhold, danner hypoteser om hvad der sker i teksten, de sammenligner tekstens informationer med deres egne erfaringer, de registrerer når de ikke forstår elementer i teksten, også forsøger de at løse forståelsesproblemerne før de går videre i teksten (Arnbak, 2003:125). Man kan også som lærer, lære sine elever, at strege under de vigtige steder, ud fra hvad læse formålet er. Før man læser, kan man stille spørgsmål til teksten, hvor man derefter beder eleverne om at strege under i teksten, der hvor man mener teksten besvarer spørgsmålene (Arnbak, 2003:130-131)

De svage elever må nødvendigvis lære sig underlæsningsstrategier for at kunne udvikle sin faglig læsning. Under læsningen skal eleven stille sig selv spørgsmål. Forstår jeg det her? Hvad er det svære? Er der nogle nøgleord som jeg ikke forstår, som jeg skal slå op? (Brudholm, 2011:174).

Efterlæsestrategier

Efterlæsestrategier er vigtige for elever med læsevanskeligheder. Eleven skal i denne fase evaluere sig selv og udvide sin forhåndsviden. Ud fra VØL-modellen kan man sige, at man i denne fase er der, hvor eleven skal stille sig spørgsmålet, *Hvad ønskede jeg at vide? hvad har jeg lært?* På denne måde kan man gøre eleven bevidst om sin egen læring. (Arnbak, 2003:154).

Eleven skal igen være metakognitiv, men den her gang skal eleven overveje hvad han eller hun har lært, og om læsningen og de anvendte strategier gav de ønskede resultater. I bund og grund handler det om, at eleven organiserer, strukturer og samler op på sit arbejde, og evaluere på det.

Teksttyper

Læserens bevidsthed om teksttyper og dens struktur, er essentiel i forbindelse med faglig læsning. Læseren kan med sit kendskab til teksttypen, dens struktur og dens karakteristika danne sig forventninger om, måden hvor på teksten formidler og organiserer informationerne i teksten. Dette vil hjælpe og guide eleverne med deres faglig læsning (Arnbak, 2003:115). Læseren vil også være i stand til at gennemskue og forudsige hvordan teksten skal forstås. Det vil også hjælpe eleverne i før-læseprocessen, så eleverne ikke tænker eventyr og danner sig indre forestillinger i forhold til det, når de eksempelvis skal læse en dagbog fra anden verdenskrig (Jespersen & Kamp, 2010:21). Man kan og skal som historielærer, derfor bevidstgøre sine elever om de forskellige teksttyper og deres karakteristika, der indgår i historieundervisningen. Hvis dansklæreren underviser i forskellige teksttyper, så underviser historielæreren med forskellige teksttyper, hvilket er en betydelig forskel (Jespersen & Kamp, 2010:24).

I historiefaget har man hovedsagligt med berettende tekster at gøre. Derudover har man med beskrivende, forklarende, diskuterende, ikke-fortløbende og multimodale tekster at gøre (Jespersen & Kamp, 2010:22).

Berettende tekster

Berettende tekster fortæller os om begivenheder med det formål om at informere os. De er ofte skrevet i datid i en kronologisk forløb. Berettende tekster vil ofte starte med præsentation, hvem spørgsmålet, altså hvem har vi med at gøre? Derefter hvad og hvor spørgsmålet, som er selve hændelsen. Til sidst med afrunding, hvor spørgsmålet om hvorfor og hvordan vil blive hejst (Jespersen & Kamp, 2010:25).

Beskrivende tekster

Beskrivende tekster beskriver et fænomen, hvor den ofte vil starte med at klassificere fænomenet. Formålet med beskrivende tekster er, at beskrive fænomenet eller tingen som den er, uden at fortælle os om oversagen. Den beskriver udelukkende fænomenet eller tingens udseende, bestanddele, funktion, adfærd, vaner osv. (Jespersen & Kamp, 2010:25).

Forklarende tekster

Forklarende tekster beskriver noget i en trin for trin proces om, hvordan og hvorfor noget sker. Altså fokuserer teksten på kausale forbindelser mellem forskellige episoder. Dette kunne

eksempelvis være en forklarende tekst om, hvorfor og hvordan første verdenskrig startede og forløb (Jespersen & Kamp, 2010:26).

Diskuterende tekster

Diskuterende tekster belyser et emne ud fra forskellige sider og lægger op til debat, hvor der afsluttes med en anbefaling, da den ofte har en afsender. Teksten skrives ofte i nutid og har sætningskoblere som fordi, på trods af, i modsætning til og derimod. I denne type af tekster, kan der også være overtalende tekster, hvor der kun er en synspunkt. Eksempler på denne type tekster, kunne være en historisk hændelse, hvor der er uenighed om hvordan hændelsen forløb (Jespersen & Kamp, 2010:27).

Ikke-fortløbende

Ikke-fortløbende tekster har til formål at give et overblik og uddybe den fortløbende tekst. Disse type af tekster kan læses uafhængig af den fortløbende tekst, dette kan være Illustrationer, billeder, fotos, tegninger, tabeller, kort, grafer med mere, men det kan også være billedtekst, forklarende tekst på tegninger eller tekst på grafer (Jespersen & Kamp, 2010:28).

Multimodale tekster

Ud over oven nævnte teksttyper finder der også tekster, som multimodale tekster, der er sammensat af forskellige teksttyper. Når der er forskellige teksttyper på en side, er det en ekstra udfordring for læseren, der skal læse og forstå teksterne ud fra deres sandhedsværdi og læseformål. Læseren skal samtidig kunne få teksterne til at hænge sammen, da man har anbragt de multimodale tekster for, at de skal passe til tekstens sammenhæng. Multimodale tekster kan indeholde alle de ovennævnte teksttyper (Jespersen & Kamp, 2010:28).

Selvom disse multimodale tekster er der for at hjælpe eleverne, om det er fakta bokse, ordforklaringer, illustrationer eller kort, så ser mange elever ikke denne hjælp, især ikke svage elever. Mange svage og tosprogede læsere kan have det svært med læseforståelsen af fagtekster. Det er derfor især vigtigt for dem, at få hjælp til forståelsen af de illustrationer, der kan støtte forståelsen (Jespersen & Kamp, 2010:29).

Delkonklusion

Læsning er ikke kun afkodning af skrevne, men indeholder også en forståelses komponent, som der også skal lægges meget vægt på, hvis man vil udvikle elevernes læsekompetencer. Faglig læsning er at læse i de forskellige fag i skolen, derfor er det også en hver faglærers ansvar at undervise i dette. Undervisningen i faglig læsning skal tilsigte en funktionel læsekompetence, hvilket indebære en masse komponenter, man som historielærer skal undervise sine elever i. Historielæreren skal også selv være en del af før-, under- og efterlæseprocessen, hvor historielæreren i før-læsnings processen blandt andet skal stilladsere grunddigt og aktivere elevernes forhåndsviden.

Historielæreren skal derudover give eleverne nogle redskaber, som de kan gøre brug af i deres møde med fagtekster. Dette kan være læseteknikker, som overblikslæsning, punktlæsning, nær læsnings med mere, men historielæreren skal også hjælpe til med deres valg af læseteknikker eller strategier dvs. hvornår og hvilken læseteknik eller strategi er mest hensigtsmæssig. Derudover skal historielæreren give eleverne kendskab til forskellige teksttyper, som eleverne møder i historiefaget, så det kan hjælpe dem på vej.

Alt dette er historielæreren ansvar at lære eleverne, derfor skal historielæreren have dyb indsigt i sit fag, i faglig læsning og sine elevers forudsætninger. Det er især vigtigt, at historielæreren er opmærksom på læsesvage og tosprogede elever, så de ikke bliver ekskluderet fra undervisningen.

Hvorfor faglig læsning i historiefaget?

Som der blev nævnt i opgavens indledning, har ansvaret for at udvikle elevernes læsekompetencer, herunder faglig læsning, været hos dansklæreren. Dette er særdeles og grundlæggende forkert (Arnbak, 2003:18).

For at belyse hvorvidt faglig læsning er relevant for historielæreren, og om det overhoved er noget historielæreren bør bruge tid på i sin undervisning, har jeg valgt at se nærmere på undervisningsministeriets bestemmelser for historiefaget. Derefter vil jeg kigge på historiedidaktiske teorier for at se, hvad eleverne kan få ud af at læreren har fokus på faglig læsning.

Ministerielle krav

Hvis man kigger på faghæfte 4, er der ikke tvivl om, hvor forpligtelsen til faglig læsning ligger.

”Forpligtelsen til at udvikle elevernes faglig læsning er et fællesanliggende for hele lærerteamet. Alle lærere skal undervise i at anvende de tekster og faglige begreber, som er typiske for deres fagområde i hele skoleforløbet” (Undervisningsministeriet, 2009:35).

En hver faglærer har ansvar og er forpligtet til, at undervise i faglig læsning og gøre sine elever rustet til at møde det respektive fags tekster. Det fremgår også i faghæftet, at samfundet i dag har brug for kompetente læsere af fagtekster. Læreren må derfor arbejde koncentreret med, at eleven lærer at læse bevidst og målrettet (Undervisningsministeriet, 2009:35).

Derfor skal historielæreren være bevidst om hvad faglig læsning er, og hvordan det integreres i historieundervisning. Selvom undervisning i historie ikke decideret er undervisning i læsning, men alligevel er historielæreren nødsaget til, at gøre sine elever klar på faglig læsning for at de kan udvikle sig i historiefaget og gøre dem mere aktive og målrettet i faget (Arnbak, 2003:14).

Under historiefaget på EMU's hjemmeside fremgår det, at faglige tekster forstås som kilder, så alle de tekster eleverne kommer til at møde i faget, er fagtekster. Derfor er det uundgåeligt, essentielt og vigtigt, at *”Eleverne tilegner sig forskellige læsestrategier, så de ud fra formålet med læsningen kan vælge mest hensigtsmæssig”* (EMU, 2016). Dette er præcis det faglig læsning går ud på, man kan derfor som historielærer ikke komme uden om, at man bliver nød til at have dyb indsigt i faglig læsning, hvilket de ministerielle krav understreger. Det fremgår ligeledes på EMU's hjemmeside under historiefaget, at *”Det væsentligt, at eleverne bliver fortrolige med sproget i historie, som det kommer til udtryk i skrift og tale. Sproget i historie anvender forskellige virkemidler afhængig af*

kommunikationens formål. Eleverne skal blive fortrolige med begreber, der knytter an til analyse af kilder med henblik på at forholde sig til kildernes ophav, formål og virkemidler. Eleverne skal tilegne sig strategier til at tilgå og forstå kilder, hvor sproget fx er af ældre dato” (EMU, 2016).

Historiedidaktik og faglig læsning

Historiefaget er et dannelses fag, der skal styrke elevernes historie bevidsthed og identitet, så de forstår at deres livsvilkår og samfund er historieskabte. Dermed skal eleverne opnå forudsætninger for at leve i et demokratisk samfund. Eleverne skal i historiefaget også opnå sammenhængs forståelse med en kronologisk overblik, og dette skal de kunne bruge i deres hverdags og samfundsliv. Eleverne skal derudover arbejde analytisk og vurderende med historiske begivenheder for at forstå den forandring, der har været i historien (EMU, 2016).

Pietras og Poulsen siger stort set det samme som EMU gør, når de i deres bog siger: *”Formålet med undervisningen i historie er at styrke elevernes historiebevidsthed og identitet og øge deres lyst og motivation”* (Pietras & Poulsen, 2011:62). De går vider og kommer ind på, at et af formålene i historie er, at styrke elevernes historiebevidsthed ved at kunne etablere en forståelse af sammenhængen mellem fortiden, nutiden og fremtiden. Denne historiebevidsthed som netop handler om fortidsfortolkning, nutidsforståelse og fremtidsforventning, er særlig relevant. Forudsætning for at arbejde med elevernes historiebevidsthed er at historie ikke alene handler om fortiden, men at der et samspil mellem fortid, nutid og fremtid.

Den mest grundlæggende forudsætning for at udvikle eleverne i historiefaget er, at eleverne har indsigt i faglig læsning. Når elevernes historiebevidsthed, identitet, kronologisk overblik og analytiske og vurderende tilgang skal udvikles, kan man ikke komme uden om, at dette gøres via fagets fagtekster. Så når eleverne eksempelvis møder gamle historiske tekster, som teksten der står på Jellingestenen, jamen så skal eleven være udrustet til at imødekomme denne udfordring via de læsestrategier eller læseteknikker, der blev redegjort for i opgavens første del. Dette er bare et eksempel ud af mange, der kan være ekstrem mange udfordringer i mødet med historiefagets fagtekster.

PISA undersøgelse i læsekompetencer

Undervisningsministeriet besluttede, at Danmark skulle deltage i PISA's undersøgelser, som skulle være med til at måle, hvor forberedt unge folkeskoleelever var på at møde informations samfundets udfordringer. Det er folkeskoleelever mellem 15-16 år gammel fra både offentlige skoler og frie

skoler, der deltager i undersøgelsen. Undersøgelsen fokuserer på, hvor godt de unge kan bruge deres kunnen i forbindelse med deres virkelige liv. PISA undersøgelsen vedrører tre faglige områder, som i undersøgelsen bliver kaldt domæner, disse domæner er inden for læsning, matematik og naturvidenskab (Egelund, 2010:7).

I PISA 2009 er hoved fokuset læsnings domænet, hvor man har undersøgt læsekompetencer i forskellige hverdagssammenhæng. PISAs definition af de læsekompetencer der er blevet undersøgt, er særlig relevant for historiefaget og faglig læsning. *”Helt specifikt undersøges kompetencer i at finde og uddrage informationer, at sammenkæde og fortolke informationer og at reflektere over og vurdere informationer”* (Egelund, 2010:8). Det præcis dette man skal, når man møder historiefagets fagtekster, derfor er det relevant at kigge på disse undersøgelser for at se, hvor danske folkeskole elever ligger, så man kan se om der er behov for indsats på området.

PISA bruger desuden begrebet funktionel læsekompetence, som de definerer ved, *”At en person forstår, kan anvende, kan reflektere over og engagere sig i indholdet af skrevne tekster, så man kan nå sine mål, udvikle sin viden og muligheder og kan deltage aktivt i samfundet”* (Egelund, 2010), så det er færdigheder i, at finde og uddrage informationer, at sammenkæde og fortolke informationer, at reflektere over og vurdere informationer, som PISA undersøger ved læsekompetencerne (Egelund, 2010:23).

I PISA undersøgelsen er læseskalaen inddelt i 7 niveauer, hvor niveau 6 er det højeste niveau, og niveau 1 er det laveste, som yderligere er delt op i 1a og 1b. Niveau 2 er det laveste acceptable færdigheds niveau. Dette betyder, at elever der er på niveau 1a og 1b, har utilstrækkelige læsefærdigheder i forhold til, hvad der forventes i ungdomsuddannelser og i job efterfølgende (Egelund, 2010:29).

I dette sammenhæng er det interessant at kigge på, hvad eleverne kan i forhold til læseskalaen, så man har et billede af forventningerne og har indsigt i hvad eleverne har af færdigheder i forhold til niveau. PISA undersøgelsen siger eksempelvis, at elever på niveau 2 betragtes som, at have opfyldt minimum for funktionelle læsekompetencer. PISA beskriver elever på niveau 2 på følgende måde, *”Elever på niveau 2 kan lokalisere informationer, som opfylder flere kriterier, sammenligne eller modstille enkeltelementer, udlede betydningen af et afsnit i teksten og relatere tekstens indhold til egne erfaringer. Nogle opgaver på niveau 2 kræver, at eleven kan udlede en eller flere informationer af teksten. Andre kræver, at eleven kan genkende teksten hovedide, forstå sammenhænge i teksten eller drage enkle følgeslutninger. Reflekterende opgaver på dette niveau vil*

typisk kræve, at eleven forholder sig til teksten på basis af egne erfaringer og holdninger” (Egelund, 2010:31). Selvom niveau 2 er inden for grænsen af acceptable funktionelle læsefærdighed i PISA undersøgelsen, så skal man stadig være opmærksom på, at elever på dette niveau har forholdsvis svage læsefærdigheder. De risikerer desuden at få problemer med de læsekrav, der er på en uddannelse eller job (Egelund, 2010:32).

Det højeste niveau på skalaen, er niveau 6. Elever på dette niveau er rigtig dygtige læsere og beskrives således af PISA, *”De kan foretage en finmasket tekstanalyse, som forudsætter en nøjagtig forståelse af såvel specifikke informationer i teksten som underforståede tekstelementer, og de er endvidere i stand til at reflektere over og vurdere teksten på et overordnet niveau. Disse elever kan håndtere en lang række forskellige teksttyper om kendte og ukendte emner, og de kan udbygge og revidere deres forhåndsviden, hvis den er i mostrid med tekstens informationer. Elever på niveau 6 er i stand til at tilegne sig ny viden og samtidig forholde sig kritisk til teksten”* (Egelund, 2010:30). De to ovenstående beskrivelser af læsefærdighederne på henholdsvis niveau 2 og 6, giver et billede af hvilke læsefærdigheder der kræves. Det er tydeligt, at det er funktionelle læsefærdigheder der kræves og det er færdigheder, der er essentielle for eleverne, at have med i deres møde med historie faglige tekster.

I PISA 2009 fremgår det, at danske elever lå i bunden af rangordenen i forhold til læsefærdigheder mellem de nordiske lande, selv om Danmark lå over internationale gennemsnit med 495 point. Det har ændret sig lidt siden, da det kun er Norge og Finland blandt de nordiske lande, der overgår Danmark i PISA 2012. Dette er ikke et udtryk for Danmarks forbedring i undersøgelsen, men mere de andre nordiske landes tilbagegang (Egelund, 2013:7).

Det er tydeligt ud fra PISA 2009, at der ikke har været den store udvikling i elevernes læsefærdigheder fra 2000 til 2009, heller ikke i den procentvise fordeling i de 6 niveauer, som nedenstående tabel illustrerer.

Procentfordeling af de danske elevers læsefærdighedsniveauer (Egelund, 2010:39-40)

Læseniveau	2000	2003	2006	2009
Niveau 5 og derover	8%	5%	6%	5%
Niveau 4	22%	20%	21%	21%
Niveau 3	30%	33%	32%	33%

Niveau 2	23%	25%	26%	26%
Under niveau 2	18%	17%	16%	15%
Frafald	3%	5%	6%	9%

Del konklusion 2

Ud fra ovenstående er det blevet klart, at faglig læsning har en stor betydning i historiefaget, ud fra ministerielle krav og bestemmelser. Historielæreren skal derfor bestræbe sig på at inddrage faglig læsning, især når det også har gavn for elevernes historiefaglig udvikling, herunder deres historiebevidsthed. Når PISA's undersøgelser viser, at danske folkeskoleelever halter bagud, hvad angår deres læsekompetencer, så må der gøres en indsats på området i alle fag, da det er en funktionel læsekompetence der er snakke om.

Faglig læsning i historieundervisningen

Jeg har valgt at interviewe to historielærere for at se, om der er forskellige forhold til faglig læsning afhængig af lærer og hvad det kan have af konsekvenser i deres undervisning.

Den ene lærer jeg har valgt at interviewe, er Mie, der er historielærer på en offentlig skole i Hvidovre. Mie underviser også i dansk og kristendomskundskab. Den anden historielærer jeg har valgt at interviewe, er Erik fra en privat skole i Taastrup. Erik underviser i historie, matematik og idræt. Formålet med mine interviews var at få indsigt i lærerens syn og forståelse af faglig læsning, for derved at komme frem til, om lærerne har haft en bevidst eller ubevidst præg på faglig læsning i deres undervisning i historiefaget. Deres syn og forståelse af faglig læsning bedømmes ud fra opgavens første del.

Jeg valgte at lave en kvalitativ metode for at de interviewede lærere kunne komme med detaljerede svar på deres syn og forståelse af faglig læsning (Kvale & Brinkmann 2009:41). Lærerne kunne dermed også svare med de formuleringer de havde lyst til, så de kunne udtrykke sin forståelse, som den er. Fordelen og styrken ved en kvalitativ interview er nemlig, at de interviewede læreres subjektive forståelse af faglig læsning vil komme til udtryk. Derfor fandt jeg denne metode hensigtsmæssig i min undersøgelse.

Interviewene var struktureret med en spørgeguide (se bilag 1), med fire overordnet spørgsmål og under spørgsmål til hver område. Spørgsmålene var åbne og neutrale, så de interviewet ikke fik en fornemmelse af, hvad de bør svare, men at de svarede ud fra hvad der faldt dem naturligt. Jeg valgte bevidst ikke at sende spørgsmålene til dem forud for interviewet, så de ikke kunne undersøge spørgsmålene, men derimod svarede spontant og naturligt. Jeg informerede dem om, hvad interviewet skulle bruges til og hvem der havde adgang til det optaget interview, så de var bevidste om det og derfor kunne svare uden bekymring. Jeg har derfor også valgt ikke at bruge deres rigtige navne.

Som jeg nævnte tidligere, udførte jeg interviewet ud fra min spørgeguide. I min spørgeguide var der 4 overordnet undersøgelsesområder, med underspørgsmål til hver område, som er delt op i a, b, c osv. Første undersøgelsesområde omhandler følgende: *"Hvad er lærerens opfattelse af faglig læsning, og hvilket omfang har læreren fokus her på i sin undervisning?"*. Dette område undersøgte jeg med spørgsmål 1a, 1b, 1c og 1d (bilag 1).

Undersøgelsesområde 2 omhandlede, *"Hvordan undervises der i faglig læsning i praksis?"*, dette område blev så besvaret ud fra spørgsmålene 2a, 2b og 2c. Dette undersøgelsesområde havde til formål, at undersøge hvordan de respektive lærer underviste i faglig læsning i praksis. For en ting er deres forståelse af faglig læsning, men noget helt andet er, hvordan de underviser i det i praksis.

3. undersøgelsesområde omhandler, *"Elever med læsevanskeligheder."*, lærerens forståelse af elever med læsevanskeligheder og hvordan de tager hensyn til dem i deres undervisning. Dette bliver så besvaret ud fra spørgsmål 3a, 3b, 3c, 3d, 3e og 3f.

Sidste undersøgelsesområde handler om, *" Udbytte af og ansvaret for faglig læsning?"*, hvad lærerne mener man får ud af faglig læsning og deres holdning til, hvor ansvaret ligger.

Analyse af empiri

Undersøgelsesområde 1:

Da jeg spurgte Mie hvad hun tænkte, når hun hørte "faglig læsning", så svarede hun blandt andet, *" Altså når jeg hører faglig læsning, så tænker jeg jo ind for faglitteratur og det vil jo sige, at det er noget med at, når eleverne skal indhente viden om et ganske bestemt område."* (Bilag 2). Mies forståelse af faglig læsning stemmer tydeligt overens med ministeriets definition af faglig læsning,

hvor de definerer det således: ”Faglig læsning er tilegnelsen af viden gennem læsning af tekster i faget” (Undervisningsministeriet, UVM, 2011). Mie tydelig gør også denne forståelse, da jeg spurgte hende til spørgsmål 1b, hvor hun beskrev faglig læsning som ” *hvis du f.eks. skal lære noget i hjemkundskab så skal du faglig læse en opskrift... hvis du skal lære noget i matematik, så skal du indhente noget oplysning*” (Bilag 2). Da jeg stillede Erik de samme spørgsmål svarede han ikke så klart. Da han svarede meget generelt ved at sige ” *tænker jeg på det faglig indhold af det emne man har om i undervisningen som bliver givet som tekst form.* ” (Bilag 3). Alligevel synes jeg, at der nogle elementer i hans svar på spørgsmål 1b, hvor man godt kan tolke det som, at han i virkeligheden har ministeriets definition af faglig læsning, da han siger ” *Hvis jeg skal beskrive faglige læsning, jamen så er det når eleverne arbejder med nogle faglige tekster. Det er en del af en proces, hvor man danner grundviden for emnet man har.* ” (Bilag 3). De respektive læreres forståelse af faglig læsning bliver endnu tydeligere, da de svarer på spørgsmålene 1c og 1d. I forhold spørgsmål 1c svarer Mie, ” *Jamen jeg lægger stor vægt på det fordi, hvis de skal læse noget og have en forståelse for historiefaget, så bliver de nødt til at have ordkendskab, de skal have højt refleksions niveau, det betyder at, når de læser om det skal de have nogle værktøjer til at overhoved at kunne forstå det og sætte det i perspektiv. Så jeg bruger jo i forhold til historiefaget, modeller som forståelseskort, konsekvenskort, og har nogle forskellige strategier jeg bruger i forhold til faglig læsning, for at de kan forstå det. For hvis du udleverer en tekst til dem, så læser de den og kan ordene men forstår jo ikke det, som de skal i forhold til noget om historie.* ” (Bilag 2). Mie kommer med nogle pointer som er essentielle for faglig læsning. Hun lægger vægt på at man ikke bare kan udlevere en tekst og forvente at eleverne bare kan det. Nej, hun giver til udtryk for, at der skal arbejdes med ordkendskab, refleksion og vigtigst af alt værktøjer til at overhoved at kunne forstå og sætte i perspektiv. Det er tydeligt, at Mie ikke bare ser faglig læsning som kun at læse, men det handler om ordkendskab, før læsnings strategier, strategier generelt og forståelse. I hendes svar på spørgsmål 1d, gør hun det tydeligere, hvor hun blandt andet siger, ” *det er nogle af disse historiebegreber jeg hele tiden går ind og arbejder med, før vi har tekststykket, for teksten bruger ord der er svære for dem. Når det så er sagt, så er faglig læsning ikke bare at læse, men det er også noget med at tænke andre strategier i forhold til at forstå det ... Det er simpelthen så vigtigt, at de forstår de der faglige begreber før de går til teksten* ” (Bilag 2). Da jeg stillede Erik de samme spørgsmål, var det igen meget generelt og kort, hvor han på ingen måde kom ind på kernen af faglig læsning. Han mente dog, at det var en most at have det og at han vægtede det meget ” *Jeg vil mene det er et most, at der er faglig læsning. Jeg lægger meget vægt på det.* ” (Bilag 3). Han nævner selv,

at eleverne kan nogle gange have vanskeligheder med motivationen, og at det blandt andet kan skyldes for mange ukendte ord, men han kommer ikke ind på hvordan han hjælper eleverne med dette. Han burde hjælpe eleverne med disse problemstillinger ved, at aktivere deres forforståelse, ordkendskabs strategier og før læsningsstrategier. Indtil vider er der ingen tegn på, at Erik har dyb forståelse af faglig læsning, tværtimod, hans forståelse er meget vag og overfladisk.

Undersøgelsesområde 2:

Hvordan Mie og Erik underviser i faglig læsning, vil hjælpe til at forstå deres syn på faglig læsning og hvordan de underviser heri i praksis. Til spørgsmål 2a, i forhold til hvordan faglig læsning indgår i undervisningen, forklarer Mie, at det er noget hun hele tiden har, hun skelner ikke mellem læsning og faglig læsning. Hun mener historiefaget er faglig læsning, altså at det har en kæmpe del i og betydning for historiefaget. Hun nævner blandt andet også ordkendskab igen og siger at faglig læsning er noget hun hele tiden gør. Mies svar på spørgsmål 2b viser virkelig, at hun har indsigt i faglig læsning. Dette gør hun ved at sige ” *Typisk starter jeg altid med ordforståelse, så starter jeg med begreberne inde for det område alt efter hvilke mål jeg har sat. Derfra tager og siger, hvad er det for en tids forløb, altså hvad er det for en tid de skal have, også taler jeg lidt i perspektiv med tiden. Hvorfor hænger den her tid sammen med den her tid og hvad kommer efter osv. Før vi overhoved begynder at starte med området, det kan være sørøver, det kan være Palæstina, det kan være hvad som helst, de bliver nødt til at have disse ting på plads først. Og der bruger jeg historiefaget.dk, jeg bruger mange af de modeller, som historiefaget.dk har og nogle af de modeller jeg selv har lavet. Så jeg bruger mange modeller før vi går i gang.* ” (Bilag 2). Hun gør meget ud af før læsningsprocesses og lægger hele emnet i et perspektiv og kontekst for eleverne, før de går i gang. Da jeg stiller Erik spørgsmålene om ”Hvordan indgår faglig læsning i din undervisning” og ”Hvordan er dine overvejelser herfor, når du planlægger din undervisning”, snakker han udelukkende om variation, men variation i forhold til om eleverne læser alene, i par eller grupper ” *Jeg prøver så meget som muligt variation af måden vi læser faglig læsning. Alene læsning, gruppelæsning, højt læsning, analyserne læsning, hvor de skal stille kritisk spørgsmål osv.* ” (Bilag 3). Til trods for at han siger, at faglig læsning indgår meget i hans undervisning og at det er ekstremt vigtigt at have det, er Erik ikke hel klar over hvad faglig læsning og dens elementer indebærer. Det ser ud til at han ser faglig læsning som at læse fagtekster og ikke andet. Man kan så sige, at han har sin classes niveau og den faglige relevans i mente, når han udvælger tekster til eleverne ” *Jeg lægger først og fremmest vægt på, hvor faglig relevant teksterne er og om det tilpasser klassens niveau.* ” (Bilag 3). Mies svar på dette spørgsmål 2c, var faktisk ikke svar på spørgsmålet selvom jeg uddybede

spørgsmålet, da jeg kunne se hun ikke svarede direkte på spørgsmålet ” *Altså tænker du på hvor jeg søger mine tekster? (Mig: Ja men jeg tænker også, hvad er dine overvejelser når du skal afgøre hvilken tekst din klasse skal have)* ”. Hun snakkede i stedet om, hvor hun havde sine tekster fra og at hun har været historielærer i mange år, så hun derfor havde mange tekster liggende.

Undersøgelsesområde 3:

Undersøgelsesområde 3 omhandler elever med læsevanskeligheder. Da jeg spurgte Mie om, hvordan hun tager højde for elever med læsevanskeligheder i hendes undervisning, gav hun et svar som var virkelig fyldestgørende i forhold til Eriks svar på spørgsmålet. Mie sagde blandt andet, at hun i sin 9. klasse havde en elev der var ordblind, til denne elev scanner hun tekster og sikre sig at eleven har forstået det. Det er på denne måde hun hjælper eleven på. Til elever med ADHD siger hun, at hun tager dem ud og sikre sig at eleven har forstået opgaven og om eleven har brug hjælp. Hun lader også nogle gange klassen om at tage hånd om elever med ADHD, da hun mener at hun simpelthen ikke har tid, fordi man kun har en lektion i 9. klasse. Til sidst i hendes svar kommer Mie nok ind på det vigtigste, som også viser hende forståelse for emnet ” *Hvis det er 6.klasse, der er flere timer og der træner man også stadig læsning. Der går jeg ind og siger hvilke læsestrategier den enkelte elev skal bruge, hvis det en elev der har rigtig svært ved at læse, så bliver de simpelthen nødt til bruge nogle læsestrategier ud fra faglig læsnings principper.* ” (Bilag 2). Mie giver sine elever nogle redskaber, som er ekstrem vigtige i forhold til faglig læsning, som der blev redegjort for i projektets første del. Mie burde gøre det samme i 9. klasse, men man kan så lægge undskyldninger for hende og sige, at det er mangel på tid der gøre det. Eriks svar på dette spørgsmål var meget kort, han tager højde for elever med læsevanskeligheder i sin udvælgelse af tekster. Han søger derudover hjælp fra klasselæreren eller dansklæreren for at hjælpe elever med læsevanskeligheder. Han underviser dem ikke i læsestrategier eller læseteknikker, som ville hjælpe eleverne meget, han kunne også fokusere meget mere på før læsningsprocessen for at hjælpe dem.

I deres beskrivelse af elever med læsevanskeligheder, beskriver Erik dem ved ” *Det når eleverne ikke kan forstå, det de læser.* ” (Bilag 3). Mie beskrev elever med læsevanskeligheder ved, at det er elever der decideret ikke kan læse, altså fokuserer hun på afkodnings komponenten i sin beskrivelse. Mies og Eriks svar på spørgsmål 3c, i forhold til hvad de gør for at blive opmærksom på elever med læsevanskeligheder, der kan man se at begge to har forstået, at der er to sider af læsningen. En afkodnings side og en forståelses side ” *der dem der ikke kan afkode også er der dem, der godt kan læse men ikke forstå* ” (Bilag 2). Det er meget vigtigt at man som lærere er

klarover, at afkodning ikke nødvendigvis fører til læseforståelse. Det er derfor meget positivt at begge lærer er bevidst om dette, især når de skal hjælpe elever med læsevanskeligheder i det ene eller det andet læsekomponent.

Mies svar på spørgsmålet omkring, om hun har en opfattelse af at elever med læsevanskeligheder generelt har svært ved historiefaget, var meget interessant og jeg synes hun rammer lidt ved siden af. Hun kommer ind på, at hvis man skal have rigtig meget ud af historiefaget ” *så skal du for det første skabe en erkendelse om, hvorfor er det jeg skal sidde og læse om noget som måske er for tusind år siden. Hvad er grunden til at jeg sidder og skal læse det?* ” (Bilag 2). Mie har selvfølgelig ret i at det er vigtigt, at eleverne ved hvad formålet med deres læsning er, og at de har en forståelse af hvorfor det er vigtigt og relevant for dem at læse om noget der måske er tusind år gammelt. Dette vil hjælpe deres motivation og engagement for historiefaget, hvilket har en stor medvirken i deres udvikling. Men fordi man har læsevanskeligheder betyder det ikke, at man dermed ikke har styr på læseformålet og hvorfor man skal læse om et gammelt emne. Der synes jeg Mie rammer ved siden af, men det er selvfølgelig vigtigt at eleverne har styr på dette for at udvikle sig i historiefaget generelt. Eriks ser det på en anden måde ” *Jeg vil ikke mene at de har svært ved faget, men med tekster de arbejder med.* ” (Bilag 3), han har ret i at man sagtens kan have historiebrug og historiebevidsthed selvom man har læsevanskeligheder, men problemet er bare, at læsning af fagtekster er så stor en del af historiefaget, at det kan have stor påvirkning på elevens historiebrug og historiebevidsthed, hvis eleven har det vanskeligt ved at læse fagteksterne.

” Hvilke faktorer mener du kan have en påvirkning på faglig læsning, ud over læsevanskeligheder? ” (Bilag 1), til dette spørgsmål nævner Erik, det blandt andet kan være interessen for emnet, som også har påvirkning på motivationen. Han mener også at motivationen har en stor påvirkning på forståelsen af teksten og emnet, herunder faglig læsning. Dette kom til udtryk da jeg spurgte ham om spørgsmål 3f i forhold til om der var faktorer der havde påvirkning på faglig læsning, da så svarede ” *Hvis eleven ikke er motiveret til at læse teksten, vil det have en påvirkning på forståelse af både teksten og emnet.* ” (Bilag 3). Erik nævner ikke på noget tidspunkt, hvordan han så skaber interesse for emnet og dermed motivation. Mie derimod giver til udtryk for, at elevernes forståelse kan have en stor påvirkning på faglig læsning, hvorfor hun har brugt tid på at samle op dette. Altså har hun fokuseret før læsningsprocessen, da hun har kunne mærke at eleverne ikke har en tilstrækkelig verdensforståelse. Til forskel for Erik fremlægger Mie et problem, men hun giver så også løsningen på det. I dette tilfælde, at hun bruger ekstra tid på før læsningsprocessen, hvor hun bygger forståelsen op. I forhold til spørgsmålet om motivation, mener Mie, at eleverne har

motivation, men så længe man som lærer gør emnet nærværende for eleverne. Igen forklare Mie hvordan hun arbejder med at komme problemstillingerne til gode, hvor Erik ikke gør dette. Det er nemlig vigtigt, at man som historielærer gøre historiefaget meningsfuldt for eleverne, og dette kan gøres ved at man gøre emnet nærværende og autentisk for eleverne. Jeg mener derfor, at Mie kommer med en rigtig vigtig pointe her.

Undersøgelsesområde 4:

Lærerenes holdning til udbyttet af og ansvaret for faglig læsning, vil blive analyseret i 4. og sidste undersøgelsesområde.

” Hvilket udbytte mener du eleverne får ud af at beskæftige sig med faglig læsning? (Bilag 1), da jeg spurgte Mie om dette, svarede hun, at eleverne får kæmpe stor udbytte ud af det. Hun nævnte ikke konkret hvad det var eleverne fik ud af det, men kommer ind på at det hele vil være kaos og eleverne vil ikke kunne forstå uden faglig læsning. Mie forbinder dermed faglig læsning med forståelse. Hun mener simpelthen, at man ikke kan diskutere før man har haft faglig læsning. Hun gør også rigtig meget ud af, at det noget hun gør hele tiden ” *For mig er det en del af at gå i skole, det er en del af min undervisning, en del af min planlægning* ” (Bilag 2). Det viser bare hvor meget Mie prioriterer faglig læsning, men det viser også hendes forståelse her af, da hun forbinder det med forståelse. Da jeg spørger hende til, hvad historielærerens rolle er i forhold faglig læsning, forklarer hun at historielæreren har den allerstørste rolle for det. Hun siger også ” *hvis vi ikke præsenterer dem for faglig læsning, jamen så er der jo ingen der gør det. Vi har jo den allerstørste rolle for det. Jeg vil mene man skal være bevidst om det hele tiden. De skal faglig læse og de skal bruge disse strategier.* ” (Bilag 2), altså gør hun det klart at historielæreren har en rigtig stor rolle her for. Vigtigst af alt er, at Mie forbinder faglig læsning med strategier, hvilket er en del af kernen af faglig læsning, som blev redegjort i projektets første del.

Eriks svar på spørgsmålet om, hvilket udbytte eleverne får ud af faglig læsning, tyder på, at for ham handler faglig læsning om at læse for at få viden og ikke andet, for han siger nemlig ” *Det hjælper med at danne grundviden hos eleverne om emnet. Faglige læsning er i sig selv en vigtig indlæringsproces i historiefaget.* ” (Bilag 3). Til spørgsmålet om historielærerens rolle i dette, der mener han at historielæreren har vigtig rolle på grund af motivation. Jeg forstår ikke helt hvad han mener med dette, men det må ses i lyset af hans forudgående svar.

Det sidste spørgsmål jeg havde til læreren, var meget interessant, der kom også interessante svar ud af det. Spørgsmålet lød ” Hvordan er din holdning til, hvem ansvaret pålægger at undervise eleverne

i faglig læsning? ” (Bilag 1). Jeg synes Mie giver det perfekte svar på spørgsmålet i lyset af projektets første del. Jeg gik indtil projektet med at der var en udbredt holdning om, at ansvaret for faglig læsning lå hos dansklæreren. Projektets forudgående dele har afvist denne forståelse fuldstændigt, men lad os prøve at kigge på de to læreres holdning til dette. Mie siger ” *Virkelig godt spørgsmål, altså jeg elsker du stiller det spørgsmål fordi, når vi har faglig læsning, så er det som om jamen det er dansklærerne, men i virkeligheden er det alle faglærere.* ” (Bilag 2). Mie gør det klart og tydeligt, at det alle lærere der har ansvaret for faglig læsning i deres respektive fag, hvilket projektet klargjorde. Mie siger også noget andet interessant her ” *Sjovt nok så er det dansklæreren, der er mest bevidst om faglig læsning, selvom matematiklæreren, geografilæreren, biologilæreren og historielæreren som bør have allerstørst kendskab på området.* ” (Bilag 2). Selvom ministerielle krav kræver det af alle faglærere, er det alligevel dansklæreren der er mest bevidst om faglig læsning. Sidst i hendes svar siger hun noget, som nok er en del af forklaring på, hvorfor Mie relativt godt har styr på faglig læsning, ud over det at hun også er dansklærer. Hun nævner nemlig at ” *På denne skole er vi begyndt at arbejde med det, altså ligesom at det ikke kun er dansklæreren der har ansvar for det. Det bør være sådan meget mere og pålagt af ledelsen om at de skal lave faglig læsning. I skal ikke bare gå ind og holde foredrag, men i skal faglig læse* ” (Bilag 2).

Del konklusion 3

Mie og Erik mener begge to, at faglig læsning er vigtig del af undervisningen i historiefaget. Dog er de to læreres forståelse af faglig læsning på to vidst forskellige niveauer. Mie udvist relativt godt forståelse af faglig læsning. Hun kom godt rundt omkring før-læsestrategier, hvor hun blandt andet snakkede om begrebsafklaring, læseformål, verdensforståelse og hvordan hun byggede elevernes forståelse, men hun brugte dog ikke på noget tidspunkt begreber som før-, under- og efterlæsestrategier. Erik til gengæld havde en meget svag forståelse af faglig læsning, der var ikke på noget tidspunkt, hvor han brugte begreber der kunne ligne faglig læsning. Det er meget tydeligt, at Eriks forståelse af faglig læsning indeholder kun, læse for at få viden. Der er hverken strategier eller andet forbundet med det i hans forståelse. Begge lærere nævnte ikke på noget tidspunkt begrebet læsestrategier, hvilket optager en stor rolle i faglig læsning.

I forhold til tekstvalg til undervisningen, kom ingen af lærerne ind på teksttyper. Mie snakkede uden om spørgsmålet, hvor hun redegjorde for hvilke typer af tekster hun havde og hvor hun havde det fra. Erik forklarede, at han valgte sine tekster ud fra elevernes niveau og den faglige relevans, hvilket i sig selv er positivt.

Jeg har ud fra mine interviews med Mie og Erik kommet frem til, at de to læreres inddragelse af faglig læsning er vidt forskellige. Mies undervisning ser ud til at have et stort præg af faglig læsning, men lever dog ikke hundred procent op til de fastlagte krav, som der blev redegjort for tidligere i projektet. Eriks undervisning ser ud til at have minimalt præg af faglig læsning, han lever derfor på ingen måder op til de fastlagte krav. Dette vil have store konsekvenser for eleverne i deres videre udvikling i historiefaget og generelt i deres dannelse, da historiefaget er et dannelses fag.

Konklusion

Jeg konkluderer på baggrund af mit udarbejde projekt, at faglig læsning har kæmpe påvirkning på elevernes alsidig og historiefaglig udvikling. Faglig læsning kan give eleverne nogle kundskaber og værktøjer, som er væsentlige i elevernes historiefaglig udvikling, herunder historiebrug og historiebevidsthed. Ministerielle krav for historiefaget understreger også vigtigheden af faglig læsning i faget, især når man tænker på at historiefaget er et læsetungt fag.

PISA undersøgelsen understreger, at der er behov for en indsats på læseområdet generelt. PISAs har en funktionel syn læsning, som også stemmer overens med faglig læsning. En kollektiv indsats fra alle lærere, med undervisning i faglig læsning, vil komme danske folkeskole elever læsekompetence til gode.

Som nævnt tidligere, lavede jeg en undersøgelse af to historielæreres forståelse af faglig læsning. Deres forståelse og indsigt i faglig læsning, var vidt forskellige. Den ene lærer havde forholdsvis godt styr på faglig læsning, hvor den anden lærer derimod ikke havde tilstrækkelig viden herom. Begge lærere gav dog udtryk for vigtigheden af faglig læsning i historiefaget, men dog var deres forståelse mangelfuld. Der er behov for at lærerne får bedre kendskab til faglig læsning, den ene lærer mere end den anden. Historielærere skal være klædt på med en bred forståelse af faglig læsning, så teksterne i faget kan gøre tilgængelig for eleverne, samt hvordan faglig læsning integreres i historieundervisningen uden at man bruger hele den fastlagte tid på det.

Alle skoler burde sætte faglig læsning som et krav for alle faglærere. På Mies skole har ledelse sat fokus her på, hvilket har givet pote til en vis grad. Det burde selvfølgelig først og fremmest komme fra, der hvor lærerne bliver udklækket. Mine erfaringer på seminariet og med mine medstuderende

Serkan Polat

Bk12d857

Bachelor projekt: Faglig læsning i historiefaget

viser nemlig, at der simpelthen ikke er nok fokus på faglig læsning selvom det er et krav til hver fag. Den eneste grund til at jeg har indsigt i faglig læsning, læsestrategier og før-, under- og efterlæsestrategier er, at jeg har haft dansk som linjefag på seminariet. Jeg valgte derfor også bevidst at interviewe en lærer med og en uden dansk som linjefag. I praksis virker det til at man stadig lægger ansvaret for faglig læsning hos dansklæreren. Jeg gik indtil projektet med den antagelse, og man kan sige at jeg et eller andet sted har fået den bekræftet.

Bibliografi

- Arnbak, E. (2003). *Faglig Læsning - fra læseproces til læreproces*. København: Gyldendal.
- Brudholm, M. (2011). *Læseforståelse - hvorfor og hvordan?*. København : Akademisk forlag (2. udgave).
- Egelund, N. (2013). PISA 2012 undersøgelsen – En sammenfatning. KORA.
- Egelund, N. (2010). *PISA 2009 - Danske unge i en international sammenligning - Bind 1 Resultatraport*. København : DPU og forfatterne .
- Elbro, C. (2007). *Læsevanskeligheder* . Gyldendal .
- Elbro, C. (2011). *Læsning og læseundervisning*. København: (2. udgave) Gyldendal.
- EMU. (2016). *EMU*. Hentet fra EMU: <http://www.emu.dk/modul/historie-f%C3%A6lles-m%C3%A5l-%C3%A6seplan-og-vejledning>
- Historie – Fælles Mål, læseplan og vejledning: <http://www.emu.dk/modul/historie-f%C3%A6lles-m%C3%A5l-%C3%A6seplan-og-vejledning>
- Jespersen, L. S. (2010). *Faglig læsning i fagene*. København: Akademisk forlag .
- Jespersen, L. S., & Kamp, A. R. (2010). *Faglig læsning i fagene* . København : Akademisk forlag.
- Kvale, Steiner & Brinkmann, Svend (2009): *Interview*. Hans Reitzels forlag.
- Ministeriet for børn, u. o. (u.d.). *Ministeriet for børn, undervisning og ligestilling*. Hentet fra EMU: www.emu.dk
- Pietras, Jens & Poulsen, Jens Aage. *Historie didaktik*. Gyldendal. 2011.
- Undervisningsministeriet. (2011). *Faglig læsning i fagene*.
- Undervisningsministeriet. (2011). *UVM*. Hentet fra UVM: http://pub.uvm.dk/2011/fagliglaesning/hvad_er_faglig_laesning.html
- Undervisningsministeriet. (2009). *Fælles mål 2009 Historie - Faghæfte 4*. Undervisningsministeriet .

Bilag 1: Spørgeguide

1. Hvad er lærerens opfattelse af faglig læsning, og hvilket omfang har læreren fokus her på i sin undervisning?
  - 1a: Når du hører ”Faglig læsning”, hvad tænker du så?
  - 1b: Hvordan ville du beskrive faglig læsning?
  - 1c: I hvilket omfang indgår faglig læsning i din undervisning i historiefaget? Lægger du meget eller lidt vægt på det?
  - 1d: Hvordan er din oplevelse af elevernes møde med historiefaglige tekster? Er der nogle generelle problemstillinger? Hvis ja, hvor ligger de så ud fra din forståelse?

2. Hvordan undervises der i faglig læsning i praksis?
  - 2a: Hvordan indgår faglig læsning i din undervisning?
  - 2b: Hvordan er dine overvejelser herfor, når du planlægger din undervisning? (Kom gerne med eksempler)
  - 2c: Hvordan afgør du hvilke tekster du inddrager i din undervisning?

3. Elever med læsevanskeligheder.
  - 3a: Hvordan tager du højde for elever der har læsevanskeligheder i din undervisning?
  - 3b: Hvordan ville du beskrive en elev der har læsevanskeligheder?
  - 3c: Hvad gør du for at blive opmærksom på, om der er elever der har læsevanskeligheder i din klasse?
  - 3d: Har du en opfattelse af, at elever med læsevanskeligheder generelt har svært ved historiefaget?
  - 3e: Hvilke faktorer mener du kan have en påvirkning på faglig læsning, ud over læsevanskeligheder?
  - 3f: Hvad er din opfattelse af sammenhængen mellem elevernes motivation i historiefaget og faglig læsning?

4. Udbytte af og ansvaret for faglig læsning?
  - 4a: Hvilket udbytte mener du eleverne får af at beskæftige sig med faglig læsning?
  - 4b: Hvad er historielærers rolle i forhold til faglig læsning?
  - 4c: Hvordan er din holdning til, hvem ansvaret pålægger at undervise eleverne i faglig læsning?

Bilag 2: Transskriberet Interview med Mie

1. Hvad er lærerens opfattelse af faglig læsning, og hvilket omfang har læreren fokus her på i sin undervisning?
  - 1a: Når du hører "Faglig læsning", hvad tænker du så? *"Altså når jeg hører faglig læsning, så tænker jeg jo ind for faglitteratur og det vil jo sige, at det er noget med at, når eleverne skal indhente viden om et ganske bestemt område. For det første. Og inde for det område, der har du jo det her med, skal du have viden? Skal du diskutere? Skal du berette noget? Det er det som er inde for genren faglig læsning. Og fordi i deres vider uddannelse, har de så stor brug for at være dygtig til faglig læsning, så er det noget man skal øve og det noget man skal øve i alle fag. "*
  - 1b: Hvordan ville du beskrive faglig læsning? *" Altså faglig læsning, altså jeg vil beskrive faglig læsning som, det har fire område, det har noget, et område hvor hvis du f.eks. skal lære noget i hjemkundskab så skal faglig læse en opskrift. Det er en instruktion, hvis du skal lære noget i matematik, så skal du indhente noget oplysning og der skal du lære de strukturer og læse for at løse en opgave. Så er der en artikel, det også faglig læsning. Det er noget med man skal have forståelse og argumenter omkring nogle tekster. Det er også faglig læsning. "*
  - 1c: I hvilket omfang indgår faglig læsning i din undervisning i historiefaget? Lægges du meget eller lidt vægt på det? *" Jamen jeg lægger stor vægt på det fordi, hvis de skal læse noget og have en forståelse for historiefaget, så bliver de nødt til at have ordkendskab, de skal have højt refleksion niveau, det betyder at, når de læser om det skal de have nogle værktøjer til at overhoved at kunne forstå det og sætte det i perspektiv. Så jeg bruger jo i forhold til historiefaget, modeller som forståelseskort, konsekvenskort, og har nogle forskellige strategier jeg bruger i forhold til faglig læsning, for at de kan forstå det. For hvis du udleverer en tekst til dem, så læser de den og kan ordene men forstår jo ikke det, som de skal i forhold til noget om historie. "*
  - 1d: Hvordan er din oplevelse af elevernes møde med historiefaglige tekster? Er der nogle generelle problemstillinger? Hvis ja, hvor ligger de så ud fra din forståelse? *" Altså i forhold til historie, synes jeg der er to væsentlig ting i det, dels ordene og begreberne i historiefaget f.eks. folkemord, det kender godt folkemord, men de ved måske ikke lige hvad det er. Forskellige styreformere, de kender godt diktatur, de kender godt enevælde, de kender godt demokrati, men i virkeligheden ved de ikke rigtig hvad det er, så det er nogle af disse historiebegreber jeg hele tiden går ind og arbejder med, før vi har tekststykket, for teksten bruger ord der er svære for dem. Når det så er sagt, så er faglig læsning ikke bare at læse, men det er også noget med at tænke andre strategier i forhold til at forstå det. Det kan være teater, det kan være monologer, det kan være tegning, det kan være rigtig mange forskellige ting. Det er simpelthen så vigtigt, at de forstår de der faglig begreber før de går til teksten, og hele det overordnet store emne og refleksion omkring det. "*

2. Hvordan undervises der i faglig læsning i praksis?

- 2a: Hvordan indgår faglig læsning i din undervisning? ”Jamen den indgår i altid, altså jeg separerer faglig læsning og læsning. Jeg synes jo historiefaget er faglig læsning, så jeg trækker på alle de ting omkring faglig læsning. Ordkendskab som jeg også sagde før. Begreber. Kronologisk orden er jo også en måde at have faglig læsning på. Hvordan forstår man denne her kronologi i historiefaget, og det kommer ikke af sig selv, det kommer af at de skal lære det. Kilder, du kan ikke bare gå ind og sig, nu skal vi arbejde med kilder, for de ved ikke hvad kilder er. Så jeg startede jo allerede i 6.klasse, hvor de havde kildekritikkens abc, så den sad lige i skabet, så de var hel sikker på det, når de skal bruge det i 9.klasse til eksamen. Så jeg har jo altid faglig læsning, det ikke noget jeg siger, jamen nu har vi en uges faglig læsning, det noget jeg altid altid har med. ”
- 2b: Hvordan er dine overvejelser herfor, når du planlægger din undervisning? (Kom gerne med eksempler) ” Altså selvfølgelig varierer jeg det, for hvis gør det samme hver gang, så keder eleverne sig. Typisk starter jeg altid med ordforståelse, så starter jeg begreberne inde for det område alt efter hvilke mål jeg har sat. Derfra tager og siger, hvad er det for en tids forløb, altså hvad er det for en tid de skal have, også taler jeg lidt i perspektiv med tiden. Hvorfor hænger den her tid sammen med den her tid og hvad kommer efter osv. Før vi overhoved begynder at starte med området, det kan være sørøver, det kan være Palæstina, det kan være hvad som helst, de bliver nødt til at have disse ting på plads først. Og der bruger jeg historiefaget.dk, jeg bruger mange af de modeller, som historiefaget.dk har og nogle af de modeller jeg selv har lavet. Så jeg bruger mange modeller før vi går i gang. ”
- 2c: Hvordan afgør du hvilke tekster du inddrager i din undervisning? ” Jamen hvordan gør jeg det, altså da jeg startede, da havde jeg faktisk svært ved nogle gange at finde de rigtige tekster. Altså tænker du på hvor jeg søger mine tekster? (Mig: Ja men jeg tænker også, hvad er dine overvejelser når du skal afgøre hvilken tekst din klasse skal have). Ja jeg ved godt hvad du mener, men nu har jeg været historielære i så mange år, så jeg har simpelthen så mange tekster liggende som jeg har. Jeg har tekster fra historiebladet, som jeg har gemt. Jeg bruger historiefaget.dk. Jeg bruger dr.dk, der er der også artikler. Jeg bruger sådanne blade også. Alt hvad jeg ser klipper jeg ud og gemmer, og dem har jeg simpelthen i en boks. Der har jeg det sådan, okay det er det her emne jeg skal have, der har historiebogen. Vi har fået en rigtig god historiebog til årgangen, så jeg tager altid udgangspunkt i det andre har lavet, fordi det er godt det de har lavet og det har vi allerede vurderet på skole. Jeg supplerer så med alt det jeg har, jeg altså fra mange forskellige steder. Når du siger, hvad gør du dig af overvejelser, jamen så har jo det hele i min bibliotek. ”

3. Elever med læsevanskeligheder.

- 3a: Hvordan tager du højde for elever der har læsevanskeligheder i din undervisning?
”Det kommer an på hvilken klasse det er. I 9.klasse, hvis de har så stor læse problemer, så får de støtte. Altså hvis jeg ved jeg kommer ind i 9.klasse, ved jeg i den 9.klasse er der en der ordblind, jeg ved jeg skal scanne det ind, jeg skal sikre mig om vedkommende har forstået det. Elever med ADHD, hvor det hele er en stor kaos, dem tager jeg simpelthen ud, så sikre jeg mig at de har forstået opgave og hører om de skal have hjælp, eller også får de hjælp af klassen fordi jeg har så kort tid, derfor kan jeg ikke sidde på den måde og hjælpe enkelte elev i 9.klasse, når vi kun har en time. Så må de have hjælp ude fra. Hvis det er 6.klasse, der er flere timer og der træner man også stadig læsning. Der går jeg ind og siger hvilken læsestrategier den enkelte elev skal bruge, hvis det en elev der har rigtig svært ved at læse, så bliver de simpelthen nødt til bruge nogle læsestrategier ud fra faglig læsnings principper. Men jeg giver ikke alle elever dette. ”
- 3b: Hvordan ville du beskrive en elev der har læsevanskeligheder? ”Jamen altså der er to ting i det, at de kan decideret have svært ved at læse ordene, hvis du er i en 6.klasse, så er der simpelthen nogen der har så vanskeligt ved at læse, at de ikke kan læse det. Der gør jeg det i forhold til historiebogen, at jeg får det læst op og det gør jeg også i 9.klasse, hvis de har så stor vanskeligheder. Jeg har en elev der skal til Nota Nu, hvor de får alt læst op for dem, specielt for de faglige områder. Jeg får ligesom set på hvad er det for nogle børn og hvad er det for nogle vanskeligheder. I øvrigt, hvis du går ind på historiefaget.dk, der kan du få alle tekster læst op. Du skal passe lidt på med det, for hvis de andre elever finder ud af det, så kan de godt blive dovne og gør brug det, så bliver de ikke så gode til at læse. ”
- 3c: Hvad gør du for at blive opmærksom på, om der er elever der har læsevanskeligheder i din klasse? Det jeg gør, det er at jeg ofte har de klasser jeg i historie, har jeg også i dansk, men f. eks. går i en 9.klasse jeg ikke kender, så får jeg en overlevering på hvordan deres læsning er. Fordi hvis jeg bare går ind i en klasse og bare underviser, så vil der være dem med læsevanskeligheder, de kan ikke forstå det. Der er i gen to ting i det, der dem der ikke kan afkode også er der dem, der godt læse men ikke forstå. De forstå eksempelvis ikke, hvad er konsekvenserne ved en historisk område, hvordan perspektiverer jeg det og hvordan lærer man historie, altså hele forståelsen har de svært ved. Jeg synes at historiefaget derfor kan være lidt svær for eleverne nogle gange. ”
- 3d: Har du en opfattelse af, at elever med læsevanskeligheder generelt har svært ved historiefaget? ”Ja. Fordi hvis du skal have rigtig meget ud af historiefaget, så skal du for det første skabe en erkendelse om, hvorfor er det jeg skal sidde og læse om noget som måske er for tusind år siden. Hvad er grunden til at jeg sidder og skal læse det? Jamen for at det bliver nærværende skal du jo ligesom forstå hvorfor gør jeg det her. Hvorfor er det her vigtigt? Og eleverne med forståelsesvanskeligheder kan ikke forstå denne sammenhæng i at historie er vigtig for din egen fremtid og din fælles av. Så på den måde synes jeg det er vanskeligt. ”
- 3e: Hvilke faktorer mener du kan have en påvirkning på faglig læsning, ud over læsevanskeligheder? ”Det der kan have en stor påvirkning, i hvert fald for historiefaget, det er jo også deres egen verdensforståelse, det er elevens egen bagage også. Det

afhænger af hvad den enkelte elev kommer med af viden, også hjemme fra og det hele taget om verdensforståelse. Det synes jeg kan være en stor udfordring, fordi de er jo i konkurrence med spil, sociale medier, så det der med at gå ind og læse en nyhedsartikel eller en anden type af artikel. Det gør at deres verdensforståelse bliver mindre. Jeg har kunne mærke, at jeg sku gå ned og samle op på noget viden som de i virkeligheden burde ha. Børn ved jo eksempelvis hvis Facebook bliver lavet om, men hvad ved de om flygtninge. Det betyder rigtig meget i forhold til faglig læsning, hvor meget jeg har eleverne, så jeg prøver at have de samme klasser i så mange timer som muligt. ”

- 3f: *Hvad er din opfattelse af sammenhængen mellem elevernes motivation i historiefaget og faglig læsning? ”Jeg synes de har en stor motivation, altså hvis man er opmærksom på at gøre det nærværende, og det tro jeg simpelthen er så vigtigt før man overhoved starter med skema og modeller osv. Man skal skabe en erkendelse hos dem, hvorfor er det her vigtigt for dem og hvorfor er det nærværende for dem. ”*

4. Udbytte af og ansvaret for faglig læsning?

- 4a: *Hvilket udbytte mener du eleverne får ud af at beskæftige sig med faglig læsning? De får kæmpe stor udbytte af det og for mig er det ikke noget med at, nu har vi faglig læsning, det gør vi altid. For mig er det en del af at gå i skole, det er en del af min undervisning, en del af min planlægning. De skal altid faglig læse og det får de stor udbytte ud af, hvis du ikke gør det, så bliver det en stor kaos også forstår de det ikke. Man skal ned at have faglig læsning, før man kan diskutere osv. ”*
- 4b: *Hvad er historielæreren rolle i forhold til faglig læsning? ”Det jo det hele, hvis vi ikke præsenterer dem for faglig læsning, jamen så er der jo ingen der gør det. Vi har jo den allerstørste rolle for det. Jeg vil mene man skal være bevidst om det hele tiden. De skal faglig læse og de skal bruge disse strategier. Det noget jeg gør hele tiden. ”*
- 4c: *Hvordan er din holdning til, hvem ansvaret pålægger at undervise eleverne i faglig læsning? ” Virkelig godt spørgsmål, altså jeg elsker du stiller de spørgsmål fordi, når vi har faglig læsning, så er det som om jamen det er dansklæreren, men i virkeligheden er det alle faglærere. Sjovt nok så er det dansklæreren, der er mest bevidst om faglig læsning, selvom matematiklæreren, geografilæreren, biologilæreren og historielæreren som bør have allerstørst kendskab på området. På denne skole er vi begyndt at arbejde med det, altså ligesom at det ikke kun er dansklæreren der har ansvar for det. Det bør være sådan meget mere og pålagt af ledelsen om at de skal lave faglig læsning. I skal ikke bare gå ind og holde foredrag, men i skal faglig læse. ”*

Bilag 3: Transskriberet interview med Erik

1. *Hvad er lærerens opfattelse af faglig læsning, og hvilket omfang har læreren fokus her på i sin undervisning?*

- 1a: Når du hører "Faglig læsning", hvad tænker du så? " *Når jeg hører om faglig læsning, tænker jeg på det faglig indhold af det emne man har om i undervisningen som bliver givet som tekst form. "*
- 1b: Hvordan ville du beskrive faglig læsning? " *Hvis jeg skal beskrive faglige læsning, jamen så er det når eleverne arbejder med nogle faglige tekster. Det er en del af en proces, hvor man danner grundviden for emnet man har. "*
- 1c: I hvilket omfang indgår faglig læsning i din undervisning i historiefaget? Lægger du meget eller lidt vægt på det? " *Jeg vil mene det er et most, at der er faglig læsning. Jeg lægger meget vægt på det. "*
- 1d: Hvordan er din oplevelse af elevernes møde med historiefaglige tekster? Er der nogle generelle problemstillinger? Hvis ja, hvor ligger de så ud fra din forståelse? " *En gang i mellem kan jeg godt mærke nogle elever mister motivation ti atl læse det. Det kan skyldes mange forskellige årsager. Det kan være fordi de ikke interessere sig for emnet eller fordi der er for mange ukendte ord osv. "*

2. Hvordan undervises der i faglig læsning i praksis?

- 2a: Hvordan indgår faglig læsning i din undervisning? " *Jeg prøver så meget som muligt variation af måden vi læser faglig læsning. Alene læsning, gruppelæsning, højt læsning, analyserne læsning, hvor de skal stille kritisk spørgsmål osv. Ofte bliver det nogle tekster jeg finder frem, men en gang i mellem får eleverne selv lov til finde faglige tekster. "*
- 2b: Hvordan er dine overvejelser herfor, når du planlægger din undervisning? (Kom gerne med eksempler) " *Min overvejelser for faglige læsning sker når jeg skal planlægge undervisningsforløb. Strukturen bliver således at jeg inddrager så mange variationer som muligt. Men under undervisningen kan jeg hurtig finde på at skifte metoden ud, hvis jeg bemærker, at de fx ikke kan arbejde i grupper eller lignende "*
- 2c: Hvordan afgør du hvilke tekster du inddrager i din undervisning? " *Jeg lægger først og fremmest vægt på, hvor faglig relevant teksterne er og om det tilpasser klassens niveau. En gang i mellem får eleverne også lov til selv at finde noget frem. "*

3. Elever med læsevanskeligheder.

- 3a: Hvordan tager du højde for elever der har læsevanskeligheder i din undervisning? " *Når jeg udvælger faglig tekster, tager jeg også hensyn til det. Ellers er det ved dialog med klasselæreren eller dansklæreren, altså med deres hjælp. "*
- 3b: Hvordan ville du beskrive en elev der har læsevanskeligheder? " *Det når eleverne ikke kan forstå, det de læser. "*

- 3c: Hvad gør du for at blive opmærksom på, om der er elever der har læsevanskeligheder i din klasse? ” *Vi har tætsamarbejde med de teamlærer der underviser i de forskellige klasser. Det hjælper med at have kendskab til de elever, der har læsevanskeligheder. Ellers får man også kendskab når de får udleveret nogle opgaver de ikke kan klare. ”*
  - 3d: Har du en opfattelse af, at elever med læsevanskeligheder generelt har svært ved historiefaget? ” *Jeg vil ikke mene at de har svært ved faget, men med tekster de arbejder med. ”*

  - 3e: Hvilke faktorer mener du kan have en påvirkning på faglig læsning, ud over læsevanskeligheder? ” *Det kan være mange forskellige årsager. Blandt andet har interessen for emnet også en betydning. ”*
  - 3f: Hvad er din opfattelse af sammenhængen mellem elevernes motivation i historiefaget og faglig læsning? ” *Motivation har en vigtig faktor. Hvis eleven ikke er motiveret til at læse teksten, vil det have en påvirkning på forståelse af både teksten og emnet. ”*
4. Udbytte af og ansvaret for faglig læsning?
- 4a: Hvilket udbytte mener du eleverne får af at beskæftige sig med faglig læsning? ” *Det hjælper med at danne grundviden hos eleverne om emnet. Faglige læsning er i sig selv en vigtig indlæringsproces i historiefaget. ”*
  - 4b: Hvad er historielærerens rolle i forhold til faglig læsning? ” *Historielæreren har en vigtig rolle, da læreren er med til at finde motivationen hos eleven, det gælder selvfølgelig også når der tale om faglig læsning. ”*
  - 4c: Hvordan er din holdning til, hvem ansvaret pålægger at undervise eleverne i faglig læsning? ” *Jeg vil mene, at det er læreren der er den største ansvarlige. ”*